



MILJÖFÖRVALTNINGEN

Miljötillsyn 2011 – Oljehamnen

Januari 2011 till december 2011



Oljehamnen vid Loudden. Trafikbild från hamnens södra del 18/6 1948.

Bild från Stockholms hamnar AB

En rapport från miljöförvaltningen
Anders Lundin

April 2012

www.stockholm.se/miljoforvaltningen

INNEHÅLL

1	Beskrivning av branschen	5
2	Tillsynsarbetet inom branschen	6
3	Miljöarbetet inom branschen	10
3.1	Stockholms hamn- oljehamnen	10
3.2	OKQ8	10
3.3	AB Djurgårdsberg	11
3.4	Preem.....	11
3.5	Statoil	12
3.6	Univar.....	13
3.7	Petrolia	13
3.8	Stena Recycling.....	14

1 BESKRIVNING AV BRANSCHEN

Branschen ”Oljehamnen” omfattar de företag som är belägna inom Louddens oljehamnsområde. Våra tillsynsobjekt på Loudden är: Stockholms hamnar-oljehamnen, AB Djurgårdsberg, OKQ8, Preem, Statoil, Univar, Petrolia och Stena Recycling. Fortums oljelagring ingår inte i denna bransch utan hanteras inom branschen energianläggningar.

Vid Loudden anlöper godsfartyg och tankfartyg. Det gods som hanteras inom hamnområdet utgörs till största delen av oljeprodukter som till exempel bensin och eldningsolja. Det vanligaste är att en oljeprodukt, t.ex. bensin, kommer in med båt och lagras en tid inom området. Produkten körs sen ut till marknaden med tankbil. 2010 anlöpte 89 fartyg hamnen.

Stockholms hamnar arrenderar ut mark till de andra bolagen. Stockholms hamnar äger själva en del anläggningar som kajer, lossningsutrustning och anläggningen för oljeförorenat dagvatten. Inom hamnområdet bedrivs verksamhet av andra verksamhetsutövare, huvudsakligen oljebolag, som arrenderar mark av hamnen för hantering av framför allt olika petroleumprodukter. Verksamhetsutövarna ansvarar själva för lastning och lossning av gods samt lagring av produkter bl.a. i egna cisterner inom respektive arrenderat område. De ansvarar även för lossningsledare och ledningsvakter vid lossning av produkt.

Historiskt har Loudden en lång tradition som oljehamn. Rötterna sträcker sig ned till 20-talet då kommunfullmäktige 1926 beslöt om anläggandet av en oljehamn. De äldsta cisternerna som fortfarande är i bruk är från 20–30-talet. Efter andra världskriget började man utsprängningar för flera oljebergum. Bergmassorna användes som utfyllnadsmaterial i hamnen och gav så småningom Loudden dess nuvarande utseende. De flesta oljebergummen är i dag mer eller mindre avvecklade men AB Djurgårdsberg lagrar stora volymer bensin i berget.

Tidigare fanns ett beslut på att Loudden skulle avvecklas till 2012. Detta beslut är ändrat och oljehamnen kommer att finnas kvar till 2019.

Bolagens största miljöpåverkan är utsläpp av flyktiga organiska kolväten till luft, utsläpp av oljehaltigt vatten till recipient samt risk för förorening av mark. Källorna för luftutsläppen är, förutom inlastning från båtar och utlastning till tankbilar, utsläpp från gasåtervinningsanläggning, bäddvattenmagasin samt bergum. Utsläpp av oljehaltigt vatten till recipient sker som följd av att t.ex. bensin lagras på rörlig vattenbädd. Vid lagring på rörlig vattenbädd regleras bäddvattnets nivå för att produktens övre del ska hållas på ungefär samma nivå i berget oavsett hur stor volym som för tillfället lagras. Det finns också en risk för att brand skulle kunna utvecklas till en storolycka.

2 TILLSYNSARBETET INOM BRANSCHEN

Alla företag inom branschen är tillståndspliktiga utom ett vilket är anmälningsskyldigt. Företagen hanterar produkter som är brandfarliga i olika grad.

En cisternbrand inom området skulle få mycket allvarliga följder och vålla stora materiella, hälsomässiga och miljömässiga skador. En oljehamn omfattas därför av flera andra regelverk som har till uppgift att förebygga olyckor. Detta har lett till att säkerhetsarbetet inom oljehamnen har hög prioritet. Samtliga bolag gör regelbundet tekniska undersökningar av sina anläggningar och man ronderar sin anläggning dagligen. Bolagen har en låg tolerans mot slarv och spill.

Förvaltningens tillsynsarbete har inriktats på förbättra verksamhetsutövarnas egenkontroll och säkerställa att verksamhetsutövarna bedriver ett kontinuerligt arbete med att minska sin miljöpåverkan. Vi har också varit rådgivande i flera frågor bl.a. om hur man kan ta hand om ett svårrenat dagvatten. Vi inspekterar samtliga företag minst en gång per år. Vid inspektionstillfället går vi bl. a. igenom företagets egenkontroll. Vi granskar deras miljö- och årsrapporter och hanterar avvikelser. Under 2011 pågick tillståndsprövningar av sex bolag. Tillståndsprövningarna innebär en del möten samt remisshantering för vår del. Två av företagen har fått nya tillstånd. Dessa är dock överklagade till mark- och miljödomstolen.

Fem av bolagen omfattas av Seveso-lagstiftningen. Det innebär att länsstyrelsen och Arbetsmiljöverket regelbundet inspekterar anläggningarna för granska säkerhetsarbetet. Förvaltningen deltar vid dessa inspektioner.

I slutet av mars fick bunkerbåten Zebron ett haveri som medförde att maskinrummet vattenfylldes. Man kom snabbt ut med länsar och kunde inhägnat fartyget. Maskinrummet kunde sedan tömmas till en cistern som sedan gick till hamnens oljeavskiljare. Detta medförde att det inte blev några oljeföroreningar till följd av haveriet.



Bunkerbåten Zebron.

I september deltog förvaltningen i en övning där scenariot var ett oljeutsläpp. Utsläppet uppkom när en bunkerbåt skulle bunkra en Vikingfärja vid Stadsgårdskajen. ”Oljan” utgjordes av ca 20 m³ popcorn. Syftet med övningen var dels att öva ledningsfunktioner och dels öva sanering. Förutom miljöförvaltningen var hamnen, räddningstjänsten, kustbevakningen samt representanter för Viking Line och bunkringsrederiet med.



"Olja" dvs. popcorn släpps ut.



Sjöräddningen och brandförsvaret lägger ut läns för att ta hand om "oljeutsläppet"

Under hösten har förvaltningen deltagit i ett arbete om att kunna bunkra en ny färja med flytande naturgas. Målet är att ha en gasdriven finlandsfärja i bruk 2013. Planen är att flytande naturgas körs med lastbil till Loudden och där lastas om till en bunkerbåt. Projektet är spännande och innebär att vi kommer behöva lära oss mer om hanteringen av flytande naturgas.



Utlastningsrampen där man fyller tankbilar.

För oljehamnen har vi två effektmål, dels att alla ska arbeta med att effektivisera sin energianvändning dels att alla ska effektivisera sina transporter. Samtliga bolag arbetar aktivt med att minska sin energiförbrukning och med att effektivisera sina transporter.

Totalt lade förvaltningen ned cirka 60 dagar på tillsynsområdet 2011.

3 MILJÖARBETET INOM BRANSCHEN

3.1 Stockholms hamn- oljehamnen

Stockholms hamn - oljehamnen äger och ansvarar för kajer, lossningsutrustning samt en del av ledningsnätet. Dessutom äger och drifvar de ett dagvattensystem för oljehaltigt dagvatten. Systemet finns över hela oljehamnen och slutar i en stor oljeavskiljare. Oljeavskiljaren får högst släppa ut 5 mg olja per liter vatten.

Oljehamnen gör regelbundet tekniska besiktningar av sina anläggningar. Förvaltningen inspekterar verksamheten regelbundet, deltar i möten svarar på miljörapporter och granskar deras kemikalieförteckningar.

Oljehamnen är under tillståndsprovning vilket innebär att förvaltningen har yttrat oss som remissinstans. Tillståndsbeslut är fattat men överklagat av hamnen.

Förvaltningens bedömning är att oljehamnen har en god egenkontroll.

3.2 OKQ8

OKQ8 hanterar bensin, diesel, etanol, E85, alkylatbensin mm.

Alla petroleumprodukter kommer till depån med tankbåt och pumpas med båtens pump till cisternerna via rörsystem. Additiverna (tillsatserna) kommer med lastbil till anläggningen i container eller fat. Allt lagras i tankar och cisterner utom 95oktanig bensin som lagras i bergrum hos AB Djurgårdsberg. Efter ev. tillsatser av additiv lastas produkterna på tankbil för transport till marknaden. Undantaget alkylatbensinen som till största delen säljs (går via rör) till Petrolia för upptappning på 4-litersdunkar. Depåns cisternkapacitet är ca 76 500 m³ varvid ca 60 % av kapaciteten utnyttjas. Bolaget har tillstånd att omsätta 400 000 ton produkt årligen och bolaget utnyttjar hela tillståndet.

Bolaget genomför regelbundet tekniska besiktningar av såväl rör som tankar och cisterner samt ronderar anläggningen dagligen. Vi inspekterar verksamheten regelbundet, deltar i möten svarar på miljörapporter, granskar deras kemikalieförteckningar och deras arbete med energieffektiviserande åtgärder.

Förvaltningens bedömning är att OKQ8 har en god egenkontroll.

OkQ8 är under tillståndsprovning och begär i sin ansökan ett förlängt och utökat tillstånd för sin verksamhet. Förvaltningen har yttrat sig som remissinstans och bl. a. begärt att ansökan ska kompletteras med en redovisning om varför den ökade mängden lastbilstransporter längs Valhallavägen skulle vara tillåtlig trots att en miljökvalitetsnorm överskrids. Miljöprövningsdelegationen har beslutat att verksamheten får fortgå som idag (ingen utökning av verksamheten) till och med

2030samt reglerat utsläppen från tankbilarna. Beslutet är överklagat av bolaget bl. a. med avseende på begränsningen av de hanterade volymerna.

3.3 AB Djurgårdsberg

AB Djurgårdsberg är ett av oljebolagen samägt bolag som har till uppgift att sköta bergrumslagringen av bensin och gasåterföringssystemet för bensingaser.

All 95-oktanig bensin på Louddens energihamn lagras i bergrum 30 m under marknivå. Bensinen lagras på något som kallas rörlig vattenbädd. Det innebär att man hela tiden justerar vattennivån i bergrummet så att luftutrymmet ovanför bensinen blir så litet som möjligt. När man lagrar i bergrum förhindrar det omgivande vattentrycket att berget blir förorenat vilket innebär att det alltid läcker in lite vatten i bergrummet. Överskottsvattnet leds via en oljeavskiljare till recipient (Värtan). Enligt tillståndet får bolaget inte släppa ut mer än 400 kg olja till Värtan. Under 2010 släppte man ut ca 101 kg.

Bolaget ansvarar även för Louddens gasåterföringssystem för bensingaser. Enligt tillståndet får bolaget inte släppa ut mer än 25 ton flyktiga organiska ämnen. 2010 släppte bolaget ut knappt 7 ton. Gasåterföringssystemet är av en äldre modell, en av få kvarvarande i landet. En ny anläggning skulle troligen reducera utsläppen till under 4 ton per år.

Bolaget genomför regelbundet tekniska besiktningar av hela anläggningen. Vi inspekterar verksamheten regelbundet, deltar i möten svarar på miljörapporter, granskar deras kemikalieförteckningar och deras arbete med energieffektiviserande åtgärder.

Förvaltningens bedömning är att AB Djurgårdsberg har en god egenkontroll på sin anläggning.

AB Djurgårdsberg är under tillståndsprovning och begär i sin ansökan ett förlängt tillstånd för sin verksamhet. Förvaltningen har yttrat oss i ärendet och bland annat påtalat behovet av en ny gasåterföringsanläggning. Bolaget har yrkat på ett utsläppsvillkor till luft av VOC på 40 ton. Det faktiska utsläppet år 2010 var 6,88 ton, år 2009 var 9,25 ton och år 2008 var 15 ton. En ny gasåterföringsanläggning kan, enligt ansökan, begränsa VOC-utsläppen till under 4 ton. Länsstyrelsen har i ett delbeslut förlängt det nuvarande tillståndet till 30 juni 2012 i väntan på att ett nytt tillstånd blir klart.

3.4 Preem

Preem hanterar framför allt diesel och eldningsolja. Huvuddelen av volymen diesel och eldningsolja är en s.k. transitlagring, vilket innebär att de förvarar produkten för annat bolags räkning. Produkten distribueras genom utlastning till fartyg, alternativt överpumpning till annat oljebolag inom oljehamnen. Utlastning av olja sker normalt med tankbil. En mindre mängd diesel fylls på fat för vidarebefordran med distributionsfordon.

Inga produkter som lagras och hanteras ger upphov till emissioner .

Mellanlagring av dieseladditiv sker i IBC-containers för vidarebefordran till andra depåer i mellersta Sverige och norrland. Dessa förvaras inomhus i fatlagerbyggnad.

Bolaget har arbetat systematiskt med att energieffektivisera anläggningen. Bolaget har reducerat oljeförbrukningen med 30 % vilket motsvarar ca 90 000 liter eldningsolja årligen.

Bolaget genomför regelbundet tekniska besiktningar av såväl rör som tankar och cisterner samt ronderar anläggningen dagligen. Förvaltningen inspekterar verksamheten regelbundet, deltar i möten, svarar på miljörapporter, granskar deras kemikalieförteckningar och deras arbete med energieffektiviserande åtgärder.

Vår bedömning är att Preem har en god egenkontroll.

Bolaget är under tillståndsprövning och har begärt att få kraftigt utöka den hanterade produktvolymen på Loudden. Länsstyrelsen har i ett delbeslut förlängt det nuvarande tillståndet till 30 juni 2012 i väntan på att ett nytt tillstånd blir klart.

3.5 Statoil

Statoil bedriver depåverksamhet på ett flertal orter i Sverige. År 2009 införlivades Norsk Hydro Olje AB i Svenska Statoil AB varvid Norsk Hydros anläggning i Louddens oljehamn övertogs av Statoil. Vid depåerna hanteras idag diesel, lätta eldningsoljor och bensin. Bensinen lagras hos AB Djurgårdsberg. Hanteringen omfattar även tillsatskemikalier och biobaserade inblandningsprodukter för ovan nämnda produkter. Tillsatskemikalier kan utgöras av t.ex. smörjande, rengörande, färgande och effekthöjande additiv. Biobaserade inblandningsprodukter utgörs exempelvis av etanol och FAME-produkter (Fatty Acid Methyl Ester), t.ex. rapsmetylester (RME). Andra produkter som kan komma att hanteras vid Statoils anläggning är tjockoljor och flytande biobränslen såsom exempelvis palmolja, rapsolja och tallbecksolja.

Transport av produkter till depån sker i huvudsak med tankfartyg. Produkter kan även komma med tankbilar eller lastbilar (tillsatskemikalier och inblandningsprodukter) alternativt genom överpumpning från andra depåanläggningar i oljehamnen. Utlastning av produkter sker idag till tankfartyg och tankbilar samt genom överpumpning till andra depåer. Vid lossning av tankfartyg används fartygens pumpar.

Dosering av tillsatskemikalier och inblandningsprodukter sker normalt direkt vid utlastning. All bilutlastning sker med hjälp av automatiska utlastningssystem och under övervakning av tankbilschauffören. Tillsatskemikalier pumpas direkt till tank från tankbilar eller lösa behållare.

Bolaget genomför regelbundet tekniska besiktningar av såväl rör som tankar och cisterner samt ronderar anläggningen dagligen. Förvaltningen inspekterar verksamheten regelbundet, deltar i möten, svarar på miljörapporter, granskar deras kemikalieförteckningar och deras arbete med energieffektiviserande åtgärder.

Förvaltningens bedömning är att Statoil har en god egenkontroll.

Statoil är under tillståndsprövning och begär i sin ansökan ett förlängt tillstånd för sin verksamhet vilket innebär att vi har yttrat oss som remissinstans. Länsstyrelsen har i ett delbeslut förlängt det nuvarande tillståndet till 30 juni 2012 i väntan på att ett nytt tillstånd blir klart.

3.6 Univar

Univar är områdets enda anmälningspliktiga anläggning. Verksamheten omfattar mottagning, lagring, fyllning, blandning och utlastning av kemiska produkter och bränslen. Lagring sker i cisterner ovan mark och i mindre emballage t.ex. fat. Bolaget har små utsläpp till luft och även små utsläpp till vatten.

Bolaget genomför regelbundet tekniska besiktningar av såväl rör som tankar och cisterner samt ronderar anläggningen dagligen. Förvaltningen inspekterar verksamheten regelbundet, deltar i möten granskar årsrapporter, kemikalieförteckningar och deras arbete med energieffektiviserande åtgärder.

Förvaltningen bedömning är att Univar har en god egenkontroll.

3.7 Petrolia

Bolaget producerar smörjmedel, bilkemiska produkter, tändvätska, alkylatbensin mm. Alkylatbensinen köps från OKQ8 och levereras via rör från OKQ8s cistern. Bolaget har en mycket stor cistern-/tankpark med fler än 100 cisterner/tankar. Bolaget har en omfattande fathantering och har två tätlager för fat mm. Bolaget har under året haft problem med ett ultrafilter som ska rena ett oljeförorenat vatten innan det släpps till avloppssystemet. Problemet har lett till att bolaget samlar upp allt förorenat vatten och kör bort det med tankbil.

Bolaget genomför regelbundet tekniska besiktningar av såväl rör som tankar och cisterner samt ronderar anläggningen dagligen. Förvaltningen inspekterar verksamheten regelbundet, deltar i möten, svarar på miljörapporter, granskar deras kemikalieförteckningar och deras arbete med energieffektiviserande åtgärder.

Förvaltningens bedömning är att Petrolia har en god egenkontroll.

Bolaget sökte 2010 ett nytt tillstånd för utökad verksamhet. Prövningen är inte avslutad och beräknas pågå under 2012.

3.8 Stena Recycling

Verksamheten består av mottagning av avfallsolja och oljeemulsioner i tankfordon eller i fat. Avfallsoljan/smörjoljan mottas i särskilda mottagningskar via ett filter för avskiljning av fasta föroreningar. Från mottagningskaren pumpas oljan vidare mellanlagringscistern för kontroll avseende PCB. Efter friklassning avseende PCB pumpas avfallsoljan till utlastningscistern. Mottagen volym vidaretransporteras med båt till bolagets behandlingsanläggning i Halmstad.

Tömning av fat sker till en tank och för att sedan pumpas vidare till lämpligt mottagningskar för friklassning avseende PCB. Godkänd olja pumpas sen till utlastningscistern. Tömnda fat rengörs vid behov samt pressas för leverans till Stena skrotgård.

Vid mottagning av oljeemulsioner pumpas dessa från mottagningskar till mellanlagringscistern för kontroll avseende PCB. Efter friklassning pumpas olja till utlastningscistern.

Några utsläpp förekommer inte från verksamheten vid normal drift. Intern uppsamling sker av eget oljeförorenat dagvatten som återförs till lagringscistern. Ingen behandling sker av avfallsoljan eller oljeemulsionerna i mottagningsanläggningen. Detta innebär att verksamheten inte ger upphov till några utsläpp till luft eller vatten.

Bolaget genomför regelbundet tekniska besiktningar av såväl rör som tankar och cisterner samt ronderar anläggningen dagligen. Förvaltningen inspekterar verksamheten regelbundet, deltar i möten svarar på miljörapporter, granskar deras kemikalieförteckningar och deras arbete med energieffektiviserande åtgärder.

Förvaltningens bedömning är att Stena recycling har en god egenkontroll.



Vy över Loudden. Bild från google maps.